VSPICIIS RECTORIS ACADEMIAE HVIVS
MAGNIFICENTISSIMI
DOMINI
DN. FRIDERICI AVGVSTI
ELECT. SAXON. HEREDIS. ETC. ETC.

FEBRIS
ETECHIALIS
INDOLEM ET MEDICINAM.

MODERANTE

DN. CHRISTIANO VATERO,
HIL. ET MED. DOCT. EIVSDEMQVE PROF. PVBL.
NEC NON PHYSIC. PROV. SAX. ET SER. SER. P. P.
ANHALT. ARCHIATRO ETC. h. t. DECANO
DN. DOCTORE ET STVDIORVM SVORVM
PROMOTORE AETERNVM DEVENERANDO

PRO LICENTIA
MPETRANDI SVMMOS ET DOCTORALES IN ARTE
MEDICA HONORES

AD D. XXIV. SEPTEMBR. MDCCXII.
HORIS ANTE ET POST MERIDIEM SVETIS
IN AVDITORIO MAIORI
EXPLICABIT

HOMAS WILHELMVS MARBOVRG. LVNEBVRG.

VITEMBERGAE.
EXPRESSIT FORMIS AVGVSTVS KOBERSTEINIVS.

DISSERTATIO INAVGVRALIS
DE
FEBRE PETECHIALI.

INter febres continuas, easque malignas, quarum indolem medendique rationes non ita pridem ex Cathedra hac ſub moderamine CL. DN. D. Praeſidis mei uentilatas fuiſſe memini, ea potiſſimum, quae Petechialis, pulicaris, lenticularis et ſtigmatica unanimi Medicorum conſenſu appellatur, ulteriori et ſpecialiori diſquiſitione digna mihi uiſa fuit, non ſolum, quod prae ceteris omnibus cuiuſcunque aetatis, ſexuſque homines promiſcue inuadit, hisque potiſſimum temporibus longe lateque, inſtar fere peſtis, ſe diffundit, et magnam uariis locis ſtragem edit, ut non immerito quoque Febris Peſtilentialis, a Peſte non niſi gradu remiſſiore differens, dicatur, ſed quoniam ingentes adhuc difficultates in ipſius phaenominis ac ſymptomatibus explicandis,

nec minores ipſis curandis ubiuis deprehenduntur. Hujus igitur Febris indolem et Medicinam loco Speciminis inauguralis, conſenſu Ordinis Medicorum gratioſi, diſquirere conſtitui, nullo alio conſilio, quam ut inter collationes ſententiarum diuerſas, eiuſdem fraudes eo magis pateſcant, et quantum in Artis noſtrae uiribus eſt, evitari et caueri queant. Faxit hoc Iehoua feliciter!

Theſ. I.

NOn quidem noſtra demum aetate, aut proximo ſolum ſeculo oriri caepit hoc malum, uti quibuſdam uiſum, ſed ipſi iam HIPPOCRATI, GALENO, aliiſque uetuſtiſſimis Medicis cognitum fuiſſe, ex ipſorum ſcriptis hincinde ſparſim colligi poteſt. Imprimis ab HIPPOCR. *L. II. Epidem Sect. III.* deſcribitur ſequentibus: *Aeſtate febres ardentes populares graſſatae ſunt ſine uomitu, cum uentre turbato: Vrinae erant tenues plurimis et paucae, nec alioquin de colores* etc. *circa ſeptimum uero, octauum et nonum diem aspredines quaedam miliaceae, culicum morſibus ſimiles, quae tamen non admodum pruriebant, in ſumma cute ſub naſcebantur, et ad judicationem uſque perdurabant.* Ex quo etiam doctiſſimus ille Hiſpanus VALLESIUS *Comment.* in hunc locum ita collegit;

Sunt

Sunt omnino hae maculae petechiae, quae Hiſpanis nouato nomine, torbadillo uocantur, et in febribus ardentibus ſymptomatice, ob feruorem, aut malignam ſuccorum corruptionem fiunt, quasqua natura in malignis et peſtilentibus febribus per cutim, praeſertim dorſum, pectus et ſcapulas expellere tentat. GALENVS *uero Lib. V. Meth. Med. Cap. XII. et Libr. d. Atra bile cap. IV.* eaſdem his uerbis indigitat. *Qui euaſuri erant in febribus malignis, his ex anthemata nigra toto in corpore confertim erumpebant, ulceroſa quaedam, aliis uero et pluribus ſicca, ueluti cinerem quempiam natura in cutem protruſiſſet.* Quibus etiam AVICENNA *L. 4. Tr. Cap. 11.* AETIVS *Tetrab. II. ſerm. I. C. IX.* LVDOV. LEMOSIVS *Comment. ad Galenum C. XII. L. V. Method. Metend.* aliique uetuſſimi Scriptores conſentiunt; imprimis ACTVARIVS *L. I. Method. Th. 23.* omnium clariſſime; *Maculae,* inquiens, *circa cutem exoriuntur nonnullis rubrae, aut purpureae, aliis nigrae, quales quotidie ex pulicum cimicumque morſibus apparent.*

Theſ. II.

SVcceſſu tamen temporis febres tales antea minus frequentes magis magiſque ſe explicare uiresque ſumere caepere, et quidem, teſte doctiſſimo FRACA-

STORIO *L. II. de Morb. Contagioſ. Cap. VI. et Th.* MINADOO *L. I. de Febr. Malign.* magna cum militum clade primum in Italia Anno MDVI. XXVIII. et LXXVI. ubi Maximilianus II. Romanorum Imperator Auguſtiſſ. Chriſtiani nominis hoſtem ex Hungaria fugauit, et proſtrauit, unde etiam tum temporis Hungarica uocabatur, quae tamen etiam ſine ejuſmodi exanthematibus hodie incedit et propterea non immerito ab hac diſtinguitur, uti e ſequentibus patebit. Noſtra vero in ſpecie *eſt omnium Febrium malignarum maxime maligna, contagioſa, epidemia et exanthematibus, ſeu maculis cutis purpureis, liuidis, uel nigricantibus prae ceteris notabilis aliisque grauisſimis ſymptomatis ſtipata, a totius maſſae ſanguineae intimiori reſolutione et corruptione dependens.*

Theſ. III.

AD febres pertinere malum noſtrum, nemo dubitat, habet enim omnia illarum requiſita, calorem praeter naturalem, pulſum auctum et frequentem, ſitim, inquietudinem, urinam turbatam aliaque febribus communia. Et licet etiam calor febrilis hic extrinſecus ab aegro aliisque, rerum harum imperitis, non aeque ſemper ſentiatur; intelligentes tamen eundem ex ipſiſſimo ſanguinis motu turbato,

bato, inquietudine, uigiliis, ariditate faucium aliſque ſatis dignoſcunt: Ita quoque Pulſus quidem per uices a naturali non multum recedit, et urinae naturalibus fere ſimiles deprehenduntur, propter turbationem et corruptionem partium in ſanguine magis inteſtinam, eoque minus extrinſecus ſenſibilem, eo magis tamen periculoſiam magiſque deſtructiuam; unde etiam natum eſt illud Prognoſticum; Vrina bona et Pulſus bonus, et tamen aeger moritur.

Theſ. IV.

IDeo etiam ad claſſem malignarum febrium pertinet, imo omnium malignarum praecipua eſt, quae ſub ingreſſum aliud ſimulat, aliud in receſſu habet et efficit. Mitiori nimirum calore pulſuque fere naturali benigniorem febrem primum mentitur, mox uero atque in expectato, ubi ſecura omnia et tuta uidentur, uires prorſus proſternit, cardialgias, anxietates, dolores capitis, inquietudines aliaque ſymptomata gravisſima ſecum trahit, majora et pejora, quam quae a febre omnia, ut tali, provenire poſſunt et ſolent, indeque ſimulata ſua benignitate non raro et aegros et Medicos fallit.

Theſ.

Theſ. V.

ESt quoque maxime contagioſa, quae inſtar fere Peſtilentiae ſe multiplicare, miaſma ſuum longe lateque diffundere, et in aliis, etiamſi ſanis eandem febrem excitare ſolet. Teſtantur id proch dolor! exempla et ſtrages Familiarum, quas ubiuis per Germaniam, Galliam, Italiam toties edit, et, more propemodum peſtis, nulli aetati, ſexui et conditioni, neque ipſis Medicis, quibuscunque etiam modis ſe munire et præſervare conentur, ſæpe parcit, ut propterea in ſpecie Febris anti Medica, Medicorum Flagellum et Napellus a quibusdam dicatur. Experiuntur uero id maxime, quando confecto bello, et dilapſo hinc inde milite, contagium et ſeminium ejusdem tam longe lateque ſe diffundit, et tot millia funerum extorquet. Qualis erat, quae teſte FRACASTOR. l. c. priori ſeculo MDV et MDXXVII. ex Cypro, Creta aliisque Inſulis vicinis primum Italiam, Deinde Anno MDXXXV. Galliam et MDCXLV. Germaniam occupauit, et de hinc diuerſis adhuc temporibus et locis graſſata eſt. De quo plura ad huc *apud Sennert.* de Febribus, RVLANDVM *de Febre Hungarica.* ISBR. te DIEMERBROCK *obſ. Curat. Med. et alios legere licet.*

Theſ.

Theſ. VI.

IMprimis uero haec febris ab aliis febribus malignis diſtingitur ex anthematibus, ſeu maculis plane peculiaribus, die circiter tertio, uel tardius in ſuperficie cutis, dorſi praecipue et pectoris, erumpentibus, a quibus etiam nomen ſpeciale accepit; Dicuntur propterea maculæ iſtæ plane peculiares, quoniam non niſi cum febre hac, aut etiam peſte ipſa apparent, eaeque, inſtar macularum a morſu pulicum, rotundae, cum punctulo in medio notabiles, communiter rubicundæ, interdum etiam luteae, cinereae, uel liuidae, ſine notabili tumore et ſine pruritu; procul dubio ob inſignem ſeri lentorem et uiſciditatem, qua ſalia morboſa in ejusmodi malignis in uoluuntur magis. Quamuis tamen in quibuſdam, pro diuerſitate graduum, temperamentorum, morborum complicatorum, aliarumque circumſtantiarum etiam acrimonia eorum ſe ſatis exſerat. Ita DIEMERBROCK Amſterodami petechias modo citrinas, purpureas, liuidas et nigras frequentiſſime conſpexit, etiam faciem totam, uel dimidiam, cum tumore palpebrarum, et dolore faucium ocupantes, et | ubicunque maculae iſtae apparuere, epidermidem ſeparantes. Imo et SIMON PAVLI, ter ejusmodi febre

B pete-

petechiali correptus, proprio ſuo exemplo *de Febr. Malign. §. 20. teſtatur*, quod durantibus petechiis non ſolum dolorem urentem, ſed etiam muſculorum palpitationem et tumorem ſub cute ſenſerit. Rotunditatem uero habent ab ipſis glandulis ſubcutaneis, in quibus ſerum ſtagnat, quarum pori deinde quoque intumeſcunt magis et conſpicui fiunt: Quos poros etiam prae caeteris accuratius jam tum obſeruauit SENNERTVS noſter L. IV. de febribus C. XIII. *Diſcernuntur illae maculae* inquiens *a pulicum morſibus, quod in medio horum punctum, tanquam morſus ueſtigium inſit, quodque compresſione non deliteſcit, etiam reliquo tumore undiqua que euaneſcente. Petechiae uero digito compreſſae euaneſcunt quidem, ſed redeunt, nullumque puncturae ueſtigium in medio relinqvunt.* Apparent quoque potiſſimum in dorſo et pectore, non tam ob uaſorum ſanguiferorum ibidem magnitudinem et copiam, quam pororum laxitatem, et calorem ambientem, quo mediante efflореſcentiae illae promouentur magis, ſecus ac in aliis partibus extremis, facie nimirum et manibus pedibusque, ubi cuticula et pori non ſolum per naturam denſiores, ſed etiam ab aere liberius incumbente, magis conſtringuntur, humoresque in vaſculis ejus condenſantur. Nihilo ſecius

cius tamen interdum etiam in partibus iſtis extremis obſervantur. Sic maculam nigram in apice lingvae cum dyſenteria et mictu cruento hanc febrem comitante, in propria Filia ſe vidiſſe retulit CELEBER. SCHRÖCKIVS *in Ephemer*: Imo interius in ipſorum viſcerum tunicis poſt mortem reperiuntur, uti videre eſt apud FERNEL. d. Febribus C. XVIII. PARAEVM L. II. Oper. C. I. SALMVTH. C. II. obſ. XXXII. EPHEMERID. GERM. A. III. Obſ. LXXVI. et alibi. Quibus adeo omnibus probe obſervatis, et cum reliquis prioribus ſymptomatis, nec non circumſtantiis antecedentibus et concomitantibus comparatis, facile ab aliis febribus morbisque dignoſcitur. Erumpunt quidem plurima alia Exanthemata et maculae ſcorbuticae, hepaticae, morbilli, vibices, ephelides modo ſine febribus, modo cum iisdem, illae tamen omnes ratione figurae, magnitudinis, ſitus et moris longe diverſae.

Theſ. VII.

ALias aeque ut reliquae febres malignae in uniuerſi ſanguinis centrali quaſi perturbatione, confuſione et deſtructione conſiſtit, ubi omnes partes eum conſtituentes, et amicabiliter alias unitae, penitus confunduntur, in

uertuntur, indeque tota ejus compages, niſi cito medela fiat, deſtruitur, atque ſic obeundis porro operationibus ſuis prorſus inepta redditur. Sanguis ſane noſter, ut ut ex innumeris partibus heterogeneis, nempe aquoſis, gelatinoſis, ſalinis et ſulphureis, uolatibilius et fixis, acidis, alcalibus aliisque mixtus et compoſitus, tamen per tot digeſtiones, in utero jam materno inchoatas, tantam earum nactus eſt harmoniam, ut neutra alteri noceat, quin potius ſingula inter ſe amice conſpirent, ſe inuicem in motu ſuo, inteſtino et progresſiuo adjuvent, et intime uniant: Neque tamen adeo heterogenei liquoris mixtura conſtaret, ut tam ingentis uarietatis corpuſcula, ad motum et quietem indifferentia, in omnibus liquoris hujus guttulis eadem ſemper lege moueri poſſent, niſi etiam uinculum aliquod intercederet, quod corpuſculis illorum diuerſorum non ſolum motum ſervaret, ſed ſuo quoque interuentu ſeceſſionem ab inuicem impediret; Aether nimirum ſubtiliſſimus non ſolum in poris illorum habitans, ſed etiam perpetim trajiciens, trajiciendo more ſolito particulas iſtas omnes impellit, craſſiores diuidit, proportionatas miſcet, adeoque liquoris hujus vitalis ſimilitudinem ubique ſibi ſimilem facit, et

conſer-

conſeruat, quamdiu neque partibus illis fluidis, neque ſolidis, imprimis ſecretoriis porulis, tubulis, glandulis aliisque nulla uis infertur. Quod ſi uero eaedem partes ab injuriis quibuscunque internis et externis graviter immutantur, confunduntur, obruuntur, ſecretoriae in ſpecie comprimuntur, conſtringuntur, conſtipantur, tunc non niſi motus prorſus praeter naturales, ſecretionesque vel plane nullas, aut imperfectas et prauas, aliaque mille incommoda in illa admirandi, ac prorſus diuini artificii machina euenire neceſſe eſt. Id quod etiam jam tum artis noſtrae parens ſuo tempore uidit, et Lib. de Priſca Medici Sect. 1. ſequentibus uerbis expreſſit. *In homine,* inquiens, *eſt amarum et ſalſum, et dulce et acidum et acerbum et inſipidum, aliaque ſexcenta, quae pro copia et viribus uarias facultates habent. Et hac quidem mixtione, et mutua inter ſe contemperatione neque cernuntur, neque quenquam moleſtia afficiunt; At ubi horum quidpiam ſecretum fuerit, et per ſe extiterit, tunc et conſpicuum fit et hominem moleſtia afficit.*

Theſ. VIII.

Atque tales in ſanguine perturbationes ingentes in febribus, iisque continuis et malignis po-

tiſſimum fieri, nemo dubitabit, qui phaenomena et ſymptomata per omnia eorum genera obſeruat et examinat. Veteres imo et recentiores Medici multi eandem perturbationem intimam et plane deſtructiuam ſentientes, putredinem, et febres iſtas putridas uocant, eo quod per eandem totius Maſſae ſanguineae contextus, craſis, ſapor, color, odor penitus inuertitur, totaque oeconomia animalis breui deſtruitur, cum ſubſequente ſtatim non ſolum partium fluidarum corruptione, ſed etiam ſolidarum gangraena et facie cadaueroſa. Quoniam uero putredo, ſeu putrefactio proprie ſic dicta, ſubitam ſemper et totalem corruptionem mixti, et quidem cum foetore et colore cadaueroſo ſecum trahit, cujus, durante adhuc Sanguinis circulo et uita, nulla prorſus ueſtigia in arteriis ueniſque deprehenduntur, rectius per reſolutionem et confuſſionem ejus inteſtinam, eandem tamen ad totalem corruptionem et putredinem tendentem, exprimitur. Propterea etiam a termino ebullitionis et fermentationis, quod WILLISIO, PASCHALIO, MORELLO, DEVSINGIO, ROLFINCIO aliisque multis placuit, abſtinemus, quoniam non minus eorum requiſita deficiunt: Neque etiam nudam ſtatim coagulationem ſanguinis hic fieri putamus, uti SIMON PAVLI

PAVLI in παρενβάσει de *vera, unica et proxima cauſa febrium malignarum et Petechialis*, pluresque alii cum eodem prolixe contendunt, quandoquidem in pluribus aegris, cum eadem decumbentibus, ſanguis, ſiue ſponte per nares aliaque loca egreſſus, ſiue per venae ſectionem extractus, ſaepe ita fluidus obſeruatur, ut nulla quoque ratione quouis in loco repoſitus concreſcere uelit. *Ego*, inquit, experientisſimus WEPFERVS *cicutae Aquatic.* Hiſt. p. 53. *et mecum alii non ſine ualetudinis damno in Cadau ribus, hac febri interemptorum diſſectis, nullam coagulationem ſanguinis in corde et uaſis majoribus inuenimus, ſed potius pulmonum, hepatis aliarumque partium interiorum inflammationes deprehendimus.* Pariter in omnibus febribus malignis ſanguinem ſolitô fluidiorem ſemper ſe obſeruaſſe, ſcribit FRANSC. DE LE BOE SYLVIVS *in Method. Medend.* L. II. C. XXVI. id quod etiam EPHEM. GERM. D. II. A. IX. Obſ. CCXVIII. confirmant: In aliis multis mucilaginoſum, inſtar decocti pedum uituli uidit BONETT. Anat. Practic L. IV. S. I. Obſ. LVII. Sufficit igitur, uti diximus, corruptio ſanguinis inteſtina adhuc tamen ſine putredine, ſine fermentatione uel efferueſcentia, eaque tanta, qua textura et cohæſio partium intimius turbatur et de-

ſtrui-

ſtruitur, et ad capillamenta arteriarum uenarumque tranſeunda prorſus ineptus redditur, ſiue coagulationem ſimul inducat, ſiue minus; Id quod etiam reliquae cauſae proximiores et remotiores aliaque phaenomena abunde nunc probabunt.

Theſ. IX.

Ordiamur ab iis cauſis huc pertinentibus, quae maxime in ſenſus incurrunt, inter quas praecipuum locum obtinet. Aeris, tanquam primi et præcipue motoris, quo ne per momentum carere poſſumus, conſtitutio ualde mutabilis, et praeter ſolitum naturae curſum, inſueto tempore modo nimis calida et humida, modo frigida, nebuloſa, uentis deſtituta, et uariis effluviis heterogeneis, a ſtagnantibus aquis, cadaueribus hominum aliorumque animalium referta: Eodem enim per continuam inſpirationem et tranſpirationem intimius recepto, non poteſt, quin etiam tales in ſanguine reliquisque omnibus humoribus mutationes et alterationes ſequantur, uti febres tempore uernali et autumnali prae caeteris frequentes teſtantur. Qualis enim aeris ſtatus, talis quoque ſanitas, motus humorum et habitudo totius corporis. Per nimis calidam agitantur nimium humores, eorundemque potiſſimum

mum partes mobiles Salinae et ſulphureae reſoluuntur, attenuantur, diſſipantur per frigus autem econtrario praeter modum figuntur, condenſantur, pori et tubuli conſtringuntur; per exceſſiuam humiditatem tonus fibrarum et uaſorum nimium relaxatur; quemadmodum per magnam ſiccitatem exſiccatur, criſpatur, et ſic porro, unde non niſi anomalias in omnibus digeſtionibus et ſecretionibus ipſorum fieri neceſſe eſt. Imo ſola aeris tenuitas, uel uiciſſitudo ultra modum magna, malignos feralesque morbos efficere poſſunt, ne quid de ſpecifica, aut occulta qualitate ſomniare neceſſe ſit, uti loquitur ingenioſiſſimus PECHLINVS *Obſ. Phyſ. Med. L. 2. Obſ. 17.* Memorabile hujus rei exemplum refert Noſter HIPPOCRAT. de horrenda illa peſte Peloponenſi, quæ a THVCIDIDE major uocatur, quam ut exprimi, acerbior, quam ut humana natura tolerari potuerit, ejusdemque cauſam præcipuam in aerem Auſtrinum, atque pluvioſum refert; a cujusmodi aeris mutationibus adhuc toto die febres malignæ et epidemicæ, modo variolares, morbillares, modo petechiales, purpuratæ, et ſimiles excitantur, et hinc inde graſſantur, uti anno potiſſimum MDCIC. et ſequentibus huc usque expertiſumus, et de quibus, ſi

C placeet

placet, legi poſſunt SYDENHAM, *Schedul. Monitor. d. Novæ Febr. Ingreſſ.* APINIVS *Hiſtor. Relat. Febre Epidem.* Ann. MDCXCIV. et XCV.

Theſ. X.

QVanto vero majores mutationes ejus fieri neceſſe erit, quando ſimul effluvia a cadaveribus, aquis ſtagnantibus, ſordibus, et recrementis ægrorum aliiſque accedunt? Quæ certe ſola ſæpe ratio eſt, quod febres ejus modi in caſtris, inter ſqualores non humatorum cadaverum, olidorumque excrementorum, tam frequentes ſint, et plurimi, etiam ſine contagio ſpeciali, eodem malo ſimul et ſemel corripiantur. Imo idem atmoſphæræ ingenium contagii, ab ejusmodi ægris effuſi, corruptelas auget, quando vagum alias et fugitivum, miaſma malignum affinitate quadam complectitur, et quod ipſe in ſinu habet vitium, augendo eodem morbo ſimul impendit. Si autem ulla in malignarum genere, febris eſt, quæ contagio effuſo ſe multiplicat, eſt ea profecto petechialis, quæ inſtar fere peſtis non ſolum immediate, per effluvia cum aere permiſta, ſed etiam mediantibus ſtragulis, veſtibus, alimentis aliisque, etiam in ſanos, pro ut centralis illa vis fortior, aut remiſſior fuerit,

propa-

propagatur, eundemque in illorum humoribus effectum edit, niſi bonitate naturæ, ſeu temperie partium fluidarum, et robore ſolidarum optimo ſuperetur, et excludatur.

Theſ. XI.

AEre lautem non multo minores vires ad petechialem febrem excitandam habent alimenta mali ſucci, ad corruptionem, fermentationem et putrefactionem proni, aut ſolum temperamento ægrorum iſtorum minus apti. Contingit hoc ſaepius annonæ caritate, in diuturnis urbium obſeſſionibus, ubi a vulgo imprimis, urgente fame, quaecunque ſiue cruda, coctu difficilia, ſemi putrida, rancida, carnes ab animalibus morboſis deſumptae, tempore, quantitate et modo minus conuenienti, ad ſedandam ſolum famen ingeruntur promiſcue. Pari modo quando aquae ſtagnantes, lutoſae, uina item et cæreuiſiae corruptae, alimentis miſcentur, uel loco potus uſurpantur. Quae ſæpe etiam ratio eſt, quod uitia, quae ex diaetae erroribus enormibus collecta ſunt, tum demum ſe eo magis maniſeſtare incipiant, quando in ſolito uictui et otio redditus miles morbi ſenſum habere majorem, aut vacare eidem poſſe uidetur. *Vidi*, inquit, PECHLIN

l. c. *cohortes, quae poſtquam terra marique omnes toleraſſent labores, triſti eſuritione et aquae impurae potu debilitatae, tum, cum in praeſidia urbesque deducebantur, ad novi deſvetique cibi copiam, qui affatim miſeris offerebatur, gravatæ in morbos internecinos inciderent, non aliis, quam qui ante medicamentis ſe praeparaverant, ciborumque non nimis avidi lentius progreſſi erant, evadentibus.*

Theſ. XII.

PErtinent huc etiam motus corporum uel nimii, inſueti, minus congrui cum temperamento, aetate et ſexui, uel prorſus intermiſſi. Illi enim humores nimium agitant, digeſtiones et ſecretiones ipſorum turbant, praecipitant, ſalia exaltant, confundunt, aliisque mille modis nocent: Otium vero digeſtiones et ſecretiones remoratur, circuitum imminuit, conſequenter obſtructiones, ſtagnationes et corruptiones humorum promovet. Ita vel ſolæ evacuationes ſolitæ, alvi nimirum, urinæ ſalivæ menſium hæmorrhoidum ſudoris et tranſpirationis ſuppreſſæ, faciunt, ut humores iſti ſtagnando corrumpantur, et in ſubjectis diſpoſitis concurrentibus aliis cauſis, etiam petechialem febrem indu-

inducunt. Quemadmodum etiam immodicæ evacuationes ſanguinis aliorumque humorum retinendorum vires exhauriunt, eoque non ſolum digeſtionibus pravis cauſam præbent, quo minus etiam contagiis alienis, reſiſtere valeant, efficiunt. Quoties etiam a purgantibus aliisque evacuantibus, intempeſtive et impruderter aſſumptis, febres, alias mitiores, in malignas tranſeunt?

Theſ. XIII.

SEd omnium maxime hic etiam nocere obſervantur animi pathemata graviora, imprimis terror et pavor ingens, utpote quibus ſangvis et reliqui ſucci ab anima perturbata et terrefacta intimius quoque perturbantur, eoque ipſo aut ſeminia morboſa jam tum in humoribus iſtis latitantia, excitantur, aut etiam extrinſecus advenientia promptius admittuntur, neque ut ab aliis animoſis fit, rurſus excluduntur et diſſipantur. Exinde fit, quod, qui graſſantibus his febribus, aut peſtilentia ipſa, animo intrepido ægrotis adſtant, et inſerviunt, rarius his malis corripiantur; Cum e contrario timidi, vix e longiquo accedentes, ſæpiſſime afficiantur, et affecti etiam rarius ac alii evadant; unde graſſantibus ejusmodi febribus, plu-

 res

res non tam ex prava victus ratione, vel contagio, quam ſolo terrore, metu, anxietate et mortis formidine perire, multi adhuc cum Helmontio credunt.

Theſ. XIV.

TAndem etiam res aliæ præternaturales, varii nempe morbi, cauſæ morbificæ et ſymptomata ſymbolum ſuum huc conferre ſolent, quæcunque modo ſangvinis et reliquorum humorum corruptioni favent. Inprimis cacochymiæ ſcorbuticæ, cholericæ, et morbi ex his oriundi, diu in veterati, aut minus recte curati; Sic febres intermittentes, tertianas, diarrhæas ex erroribus talibus in febres malignas mutari, experientia teſtatur. LAZ. RIVERIVS *L. XVII. Prax. Med. S. III.* et GVERN. ROLFINC. *L. XII. Conſil. Med. XII.* tres potiſſimum cauſas antecedentes hic accuſant, nimirum Plethorem, Cacochymiam et obſtructiones primarum viarum; Neque immerito, quandoquidem ſingulæ ex his ſangvinem facillime inquinare, et ad corruptiones varias diſponere ſufficiunt.

Theſ. XV.

ATque his omnibus adeo obſervatis, nunc etiam ratio omnium ſymptomatum febrem

noſtram

noſtram comitantium, et imprimis petechiarum iſtarum eo manifeſtius conſtare poteſt. Aeque ac in aliis febribus malignis patiuntur hic ægri inter initia ſtatim morbi inſignem virium jacturam et proſtrationem, cum laſſitudine ingenti, et gravitate totius corporis, adeo, ut præ nimio langvore ſæpe ne quidem erigere ſe queant, quin vertigo animique deliquia ſtatim interveniant: Eaque debilitas etiam per totum morbi decurſum perdurat, certo argumento, vinculum ſangvinis non ſolum deſtructum et diſſolutum, ſed etiam ſpiritum ejus vitalem et elaſticum prorſus deficere, a quo tamen omnes partes impulſum et robur ſuum habere debent. Ab eodem fundamento etiam dependet pulſus cordis et arteriarum admodum langvidus, parvus, frequens tamen et inæqualis, ob ſpiritum illum impellentem adeo perturbatum, et ab influxu ſuo legitimo cohibitum: Paucis omnimoda pulſus mutatio debetur unice Sangvis motui mutato, cujus ſingulas guttulas, imo guttularum particulas intimiores perturbatas, etiam cordis et arteriarum motum legitimum turbare, neceſſe eſt: Quo ipſo etiam difficilior ejus per cor et pulmones tranſitus anxietates præcordiorum, et triſtitiam, ſæpe ad deſperationem usque, efficit. Neque etiam calor et ſitis in his

æque

æque ac aliis febribus acutis, admodum ſenſibiles ſunt, eo quod ſangvis et reliqui humores hic non tam expandantur, quam reſolvantur magis et funndantur: Quin potius horrores frequentes et in ordinati interveniunt, quando partes heterogeneæ et inæquales conſpirare neſciæ alternatis vicibus modo ſupprimuntur ab aliis, modo alias rurſus ſupprimunt. His reſpondent urinæ, quæ in his ægris ſæpe naturali ſimiles, modo tamen denſiores, turbidæ, jumentorum urinæ ſimiles; nunquam vero valde rubicundæ, vel flammeæ, ut in aliis acutis obſervantur, quoniam vinculum ſolum et centrum ſangvinis a miasmate valde ſubtili hic turbatur, cujus indicia non adeo in ſenſus incurrunt, niſi quod modo partes tantum ſeroſæ, crudæ, viſcoſæ inter turbas iſtas ſimul ſecedant, et cum urina excernantur.

Theſ. XVI.

SEd in ſpecie et ſemper comites habet hæc febris petechias, ſeu maculas, uti diximus, rotundas, in medio puncto quodam notabiles, veluti ſunt maculæ, a morſibus pulicum relictæ, modo rubicundas, modo etiam flaveſcentes et nigricantes, easque in aliis ſtatim principio, aliis vero tertio, quarto vel

nono

nono demum die in dorſo, pectore, collo erumpentes, et quidem ſine tumore et pruritu, vel eroſione. Ex quibus apparet, quod maculæ iſtæ nihil aliud ſint, quam tot ſeri ſangvinisque in glandulis ſub cutaneis ſeceſſus et ſtagnationes, a motu iſto ſangvinis turbato inductæ. Quoniam ſerum illud corruptum adhuc in vaſculis capillaribus ſangviferis reſtitat, ideo nullum manifeſtum tumorem, neque pruritum, vel eroſionem efficere poteſt: Maculæ tamen pro diverſa cacochymia ægri et corruptione ſangvinis diverſos colores induunt, quemadmodum etiam ratione magnitudinis, figuræ, loci, temporis, eruptionis et morum non raro variant, uti mox e differentiis patebit, nunquam tamen in hac febre abſunt, ſive in principio, ſive in progreſſu et fine ejus demum erumpant, vel etiam retrocedant.

Theſ. XVII.

HAbet omnio petechialis, non minus ac aliæ febres malignæ, ſuas quoque differentias, ratione cauſarum, morborumque diverſorum intervenientium, nec non temperamentorum in ægris aliarumque circumſtantiarum. Datur etiam petechialis ſpuria, ſeu illegitima et imperfecta, a miasma-

asmate nondum ſatis perfecto, aut in parciori quantitate hauſto oriunda. Ex quo fit, quod tantam ſævitiam ubivis locorum non habeat, nec adeo contagioſa obſervetur: E diverſo aliis temporibus et locis, et in diverſis ſubjectis eo vehementius furit, longe lateque ſe diffundit, multiplicat, omnes fere promiſcue, et cum ſyndrome graviſſimorum ſymptomatum invadit, pleroſque etiam jugulat. Ita complicatur non raro cum purpura, ſcorbuto, et ipſis maculis ſcorbuticis, item cum variolis morbillis, dyſenteria, pleuritide aliisque. Et petechiæ ipſæ, non ſolum ratione coloris, figuræ et magnitudinis, ſed etiam tempore et modo eruptionis admodum variant: Siquidem in aliis in ingreſſu ſtatim morbi, aliis vero in progreſſu demum, vel fine ejus erumpunt, et quidem, modo critice, et cum εὐφορία, modo ſymptomatice: Quarum omnium circumſtantiarum ratione deinde prognoſis formanda.

Theſ. XVIII.

ET ſi quidem acutorum ejusmodi morborum, et hujus imprimis non ſolum acutiſſimi, ſed etiam maxime maligni, non omnino certæ prædictionis ſalutis vel mortis fieri queant, quoniam commu-

communiter aliud ſimulat, aliud agit, indeque non pauci ex eo cum ſignis ſalutaribus moriuntur, alii vero cum periculoſisſimis evadunt; Nihilo tamen ſecius ſalutem ſperare licet, ſi, præter reliqua ſigna bona, petechiæ in tempore poſt ſigna digeſtionis, et cum notabili ſublevatione erumpunt, nec retrocedunt, eæque non nimis copioſæ, neque nimis paucæ, et coloris magis rubicundi: Ex eo enim colligitur, cacochymiam humorum non eſſe nimiam, ſangvinemque turbatum propediem in legitimum circulum rediturum. Non vero ſemper bene cum ægris actum, ſi magna macularum copia erumpit; tantum enim abeſt, ut maculæ iſtæ cauſam morbi tollant, quin potius majorem ejus copiam et gravitatem arguant: Quemadmodum nec paucitas macularum ſemper ſalutem promittit, niſi alia ſigna bona concurrant, quoniam talis etiam a defectu virium et roboris provenire poteſt, et tunc potius mortem præſagit, æque ac ſi retrocedunt; Sive ergo citius, vel tardius, paucæ vel copioſæ, liveſcentes vel nigreſcentes erumpant, ſi nihilo ſecius et febris ingraveſcit, et urina cruda, ſudor frigidus, aut interruptus, reſpiratio difficilis, et virium langvor, aliaque ſigna prava appareant, ſemper mortem ſigniſi-

 gnifi-

gnificant. Quem triſtem eventum, etiam deinde motus convulſivi, contractiones et ſubſultus membrorum, ſingultus, dentium ſtridor, perverſiones labii, ſuperciliorum, oculorum, luctuoſa ſuſpiria, et ſimilia confirmant. De cetero tamen neque ex pulſu, neque urina, ſive bonis ſive magis reliquisque ſymptomatis ſeorſim aliquid certi judicandum, quoniam ex hactenus dictis conſtat, quod toties fallant, uti videre eſt apud Pechlin. Rayervm, Schenck. Wiervm, Sennertvm et alios. Ita ægros alios cum ſudoribus frigidis, alios cum ſingultu, convulſionibus, delirio, et flocculorum lectione, ſine loquela et ratione decumbentes, evaſiſſe, teſtantur exempla varia, hinc inde ab Autoribus inprimis in Ephemer. German. *Decur. II. A. I. II. IX.* collecta. Id quod etiam de diarrhæis, vomitionibus, hæmorrhagiis, aliisque evacuationibus valet, modo tales critice, cum ſecretione materiæ morbificæ, et εὐφορία ægri fiant, minus autem, quando non rejiciantur ea, quæ rejici debent, et vires magis magisque proſternuntur.

Theſ. XIX.

QVoad tempus vero, et modum eventus obſervamus, quod in illis ægris, qui cum morbo

bo ingratiam redeunt, maculæ demum poſt ſigna digeſtionis critice et cum notabili ſymptomatum remiſſione erumpant, nec citius evaneſcant, quousque virium collectio ſequitur, id quod die circiter nono, undecimo, et decimo quarto contingit; ubi vero res deſperata, illi etiam præſentibus petechiis copioſis vel paucis, pallidis, lividis eodem tempore inter ſudores frigidos, deliria, convulſiones jugulantur. Novimus etiam, quod in quibusdam maculæ reſtitantes demum in articulo mortis appareant. Interdum etiam morbus per evacuationes alias, hæmorrhagias narium, uteri, hæmorrhoidum, item diarrhæam vel ſalivationem, ſudores copioſos, ſolvitur, et quidem ad ſalutem, ſi criticæ illæ fuerint, vel ad mortem, ſi ſymptomaticæ. Rurſus in aliis tantum per μετάςασιν materiæ morbificantis terminatur in abſceſſus circa partes glandulоſas e. g. juxta aures, in ingvinibus, teſtibus de quo exempla inſignia habent SENNERTVS *L. V. Prax. P. II. C. XIX.* et ROLFINCIVS *Ord. et Meth. Cognoſc. febres Cap. LXXI.*

Theſ. XX.

HIsque adeo præcognitis nunc etiam liquet, ſi in ullis aliis febribus malignis curandis, hic certe

 ubi

ubi nunquam tuta fides, ſumma prudentia et in duſtria opus eſſe, ut miaſma, vel fermentum illud malignum e ſangvine et reliquis humoribus eliminetur, humorum ipſorum temperies et harmonia naturalis defendatur, ſymptomata periculoſa, quantum poſſibile præcaveantur et vires conſerventur: Idque quibus remediis fieri poſſit, nunc videbimus.

Theſ. XXI.

ET quidem e fonte chirurgico generoſum illud remedium venæ ſectio huc quidem directe non facit, neque ad evacuationem, neque correctionem fermenti iſtius maligni; Nihilo ſecius tamen ſæpius ex aliis indicationibus e. g. ob plethoram, æſtum ſangvinis nimium, ſtagnationem, inflammationem viſcerum imminentem, aut jam præſentem in ætate conſiſtente, et ubi nulla alia graviora contraindicantia obſtare videntur, omnino magnam opem præſtare poteſt, tollendo non ſolum illa pericula, quæ ſæpiſſime interveniunt, et curam ſi non prorſus impediunt, tamen difficilem reddunt; ſed etiam naturam ſublevando, ut circuitum ſangvinis eo liberius expedire, fomitemque febrilem excludere ſufficiat. Fiat autem

in principio ſtatim ubi vires adhuc ſuppetunt, et petechiarum excretiones criticæ impediri nequeunt: Illis vero jam apparentibus majori cautela opus eſt, et ſollicite deliberandum, quidnam magis urgeat, febris, an malignitas, aliæque circumſtantiæ, tandemque a potiori, quid agendum ſit, concludendum. Optimum conſilium hic ſuppeditat PAVL. SORBAIT. *d. Febr. C. XVI. Non expectandum eſt, donec tota ſangvinis maſſa infecta fuerit, ſed, non obſtantibus etiam petechiis, motu ſcilicet noxio et ſymptomatico, detrahendus eſt ſangvis in ea quantitate, qua naturæ tolerabilis eſt; At ne in morbi progreſſu cum virium defectu inſtituatur cavendum,* Merentur etiam ut in conſilium adhibeantur SENNERT. *de Malign. Cap. Febr. XIII.* L. RIVERIVS *Pr. L. XVII.* ROLFINCIVS *Method. et Ord. Cur. Febr.* SCHELHAMMER *d. Febrium curat.* SYDENHAM D. FEBR. ACVT. et alii peritiores practici.

Theſ. XXII.

A Quibusdam practicis etiam Loco Venæ ſectionis ſcarificationes cum cucurbitulis ſiccis commendantur, ex iis rationibus, quod non minus ac illa ſangvinis copiam imminuant, motum vero

vero per capillaria cutis vaſcula eo melius promoveant, eruptioni petechiarum minus obſtent, quin potius proſint nec vires adeo debilitent, quæ omnia non improbamus, modo æger ſcarificationi huic jam adſvetus fuerit, nec denudatio corporis quæ hic requiritur, et horror aliaque diſſvadeant.

Theſ. XXIII.

ITa etiam Veſicatoria nuchæ et humeris applicata huc faciunt, quando fomes mali magis inſero hærere videtur, quod dolores capitis, convulſiones, ſopores, deliria aliaque ſatis manifeſtant. His enim ſerum illud ſive viſcidum nimis, ſive tenue et acre, potenter ad exteriora derivatur et evacvatur, eoque ipſo caput imprimis et nervoſum genus a periculo liberantur. Vnde etiam RIVERIVS eadem non ſatis laudare poteſt, et ubi malignitas cum ſæviſſimis ſymptomatibus urget, non unicum, ſed plura ſimul applicare ſvadet *Prax. Med. L. XVII.* et WALSCHMIDIVS ſæpius ſancte affirmavit, in morbis malignis veſicatoriorum uſum nunquam ſe fefelliſſe, uti referunt *Ephem. German. D. I. A. II.* HOFFERVS vero *in Hercule ſuo Medico* id exemplis comprobavit, ubi ægri hac luc detenti, et per aliquot dies ſine ratione et loquela decumbentes, poſt veſi-

veſicatoriorum uſum ſanitati fuerunt reſtituti; Attamen hic quoque cautione opus, ne talia citra indicationes, imminentibus, vel præſentibus vigiliis, hæmorrhagiis, ſudoribus, aliisque contraindicantibus, adhibeantur. Tunc enim potius malum ex aſperant, quam ſublevant, uti videre eſt apud THONER. *obſ. Medic. l. I. et in Ephem. D. II. A. IX.*

Theſ. XXIV.

E Pharmacia vero ad huc plura auxilia habemus, et quidem ante omnia talia, quæ fomitem malignum ſtatim extinguunt, eliminant, et ſanguinis texturam a reſolutione, vel coagulatione defendunt. Qualia ſunt ſic dicta Bezoardica, dona in hanc finem divinitus nobis conceſſa, e quibus prudens Medicus ſelectiora, non ſolum cauſæ morbificanti directe oppoſita, ſed etiam temperamento ægri cujuscunque convenientia eligere noverit. Nobis hic præ ceteris proficua videntur ſequentia: TRa Bezoard. temperat. Miſtur. ſimpl. Eſſent. et extract. Theriacal. Card. bened. Centaur. Fumar. Caſtor. Croc. Contrayerv. Helen. Angelic. Zedoar. Myrrh. Elect. Diaſcord. Fracaſtor. correct. Theriaca, Elect. ad malign. Matthioli, orvietan. de ovo Maximilian. Imper. Ex pulveribus, Bolus Armen. a Fracaſtorio mirifice hic commendata, terra ſigillat. Lap. Bezoar. orient. et occident. vel ejus loco Lapis Hiſtricus, Pedro del Porco dictus, et hodie in Anglia, Batavia et alibi tantopere commendatus, uti apud DECKER. *in Exercit. Med. Pract*, VALENTIN. *in Appendic. Pandect. Med. et in Ephem. German.* D. I. A. III. videri poteſt. Idem Dens equi marin. Corn. Cerv. Phil. et uſt. Coral. pulv. Rad. Angel. Contrayerv. Carlin. Fraxinel. Pulv. Bezoard. Sennert. vel Anglicus ille Comitiſ. a Kent. Pannon. rubr. Cephal. Michael. Marchion. Spec. d. Hiacynth. Antimon. diaph, Bezoard. miner. Mater. Perlat.

E Anti-

Antimon; Hiſque ſociata ſalia nitrata, ex Nitro Antim. Arcan. duplic. Lap. Prunell. vel etiam pro indicantium ſvaſu volatilia, ſal. vol. Corn. Cerv. Succin. Viper. Spir. C. Cvi. Bezoard. Buff. et ſimilia, cum convenientibus vehiculis ex aquis, infuſis et de coctis appropriatis adornata; ubi etiam obſervandum, ut talia non in nimis parca doſi, uti ſæpe fit, ſed tam graviſſimo morbo proportionata et ſufficientia, propinentur, et iteratis vicibus, ſingulis duabus, vel tribus horis, prout viſum fuerit, reiterentur.

Theſ. XXV.

HIs ita adminiſtratis, niſi ſudor prompte ſequitur, et humores magis ad στάσιν et coagulationem, vel grumeſcentiam vergere videntur, optimo conſilio per vices interponuntur magis reſolventia et ſudorem tranſpirationemque promoventia, ut ſpiritus et ⊖volat. C. Cvi, viperar. ♃ri, Bezoard Buff. et ſimilia, præcipua tamen ſemper ſint temperata, quæ quidem reſolvunt, ita tamen, ut motum inteſtinum febrilem ſangvinis impediant, ejusdemque texturam naturalem conſervent: Quo nomine etiam illa Bezoardica ſub acida, et amara, terrea, TRa Bezoard. acidul. Miſtur. Simpl. TRa ex ſpirit. vitriol. Philoſ. et Theriacal. compoſ. ſuccus Citri, Corall. et Lapid. cancror. ſucco eodem impraegnati, pulvis Rad. Contragerv. Carlin. Petaſit. Fraxinel. Aqua Prophylact. Sylv. Aceta bezoard. decoct. hord. Citrat. gelatin. C. Cvi et ſimilia, ab omnibus Practicis non ſolum in his febribus, ſed ipſa quoque Peſtilentia ſaluberrima obſervantur. Vid. LANGIVS *T. II. Prax.* SCHELHAMMER *D. Febr. Cur. P. III. S. IV.* THONER. *L. I. et alii.*

Theſ. XXVI.

ATque his etiam Petechiæ, ſi reſtitare, aut retrocedere videntur, inſigniter promoventur et diſcutiunter

ut

ut unguentis ejusmodi externis ex oleo amygd. dulc. Scorpionum, er ſimilibus, quæ ab aliis in hunc finem commendantur, minus opus eſſe videantur. Vid. de his SENNERT. l. c. HOFFER. *Herc. Med. L. VI. Crato in Epiſt. Med.*

Theſ. XXVII.

QVodſi vero, uti fieri ſolet, nihilo ſecius gravia ſymptomata interveniant, quibus non ſolum vires franguntur, ſed etiam applicatio iſtorum remediorum impeditur, tunc omnino eorundem quoque ratio habenda. Imprimis vomitus importunus in tempore coercendus eſt, per interpoſita anodyna et opiata, quorum ſatis multa habemus, præ ceteris tamen optima judicamus jam antea laudata Electuaria; Theriac. Auguſtani de Ovo, Diaſcord. Fracaſt. item Theriac. coeleſt. Laudan. Opiat. vel liquid. Sidenham. pulv. Anod. Ludovici. Quæ omnia etiam contra diarrhæas et Hæmorrhagias ſymptomaticas, imo et dolores ingentes, vigilias, deliria et convulſiones, proſunt, modo obſervetur, ne talia, viribus jam nimium proſtratis, præſente pulſu debili et vacillante, aut non niſi in pauciſſima quantitate adhibeantur.

Theſ. XXVIII.

ATque ita etiam viribus ægri proſpicitur, vel ſi opus, prioribus adhuc addi poſſunt cordialia ſic dicta et analeptica temperata, qualia præter antea jam commendata ſunt Confect. Alkerm. d. Hiacynth. de Gemmis. Spec. de Hiacynth. liberantes ſucci citri, ceraſorum, granator. berber, ſed ſine ſaccharo multo, eorundemque decocta et aquæ ſimplices et compoſitæ, quibus omnino vires ægrorum egregie non ſolum reficiuntur, ſed etiam ariditas faucium et ſitis mitigantur.

Theſ. XXIX.

REſtat igitur ſaltem de diæta horum febricitantium pauca monere, quorſum præ omnibus aliis maxime pertinet SYDENHAMII, in febrium harum cura, peritiſſimi-

tiſſimi conſilium, quod *Sect. V. c. V.* de febribus ſuppeditavit ſequenribus verbis: *Experientia Magiſtra edoctus ſum, et purpureas febrium maculas, et variolarum puſtulas nigras deteriores ſemper factas eſſe, et prompte incrementum ſumpſiſſe, quo magis caleſiunt ægri, Eadem vero quoque ratione moderatioris regiminis quod iis omnino debetur, decreſcere ſolere ac minui.* Neque præter rationem, quoniam calore nimio, ſive ſtragulis multis, ſive aliis excitetur, fomes ille febrilis, qui ſæpe per diuturnum tempus in ægris latitavit, a cauſa ſolum procatarctica excitatus et in motum redactus adhuc coerceri poterat, donec per alterantia et blanda diaphoretica ſenſim ſuperetur, et evacuetur, tunc præter neceſſitatem uno impetu expanditur, eoque ipſo totius ſanguinis reliquorumque humorum craſis deſtruitur, intra pauciſſimos dies, et citius, quam a generoſiſſimis medicamentis auxilium fieri poſſit. Quo nomine etiam iisdem ægris non niſi victus tenuisſimus prodeſt, prohibitis interea omnibus calidioribus, aromaticis acribus, fermentabilibus; nec non animi pathematibus, quibus perturbatio humorum promoveri poteſt.

Theſ. XXX.

NEc in utile eſt, eos, qui ab hac lue ſæpe epidemica ſibi metuunt, hic ad monere, ut ante omnia corpora ſua ab impuritatibus quibuscunque malo huic anſa dari poteſt, ex conſilio Medici, mediantibus laxantibus, abſtergentibus, aperientibus, diaphoreticis et ſimilibus liberent. Plethoricis etiam ſangvinis detractiones rite inſtitutæ multum proſunt; Deinde vero ventriculi aliorumque viſcerum robur ſibi comparent. Id quod eo magis obſervandum ab iis; qui in locis ejusmodi impuris, contagio infectis vivere coguntur, aut cum ægris talibus converſantur, ubi tamen etiam purificatio ejusdem aeris, mediantibus ſuffumigiis convenit.

S. D. G.